

Richtlijn Begroting en Jaarverslaggeving Protestantse Kerk Nederland, vastgesteld 30 oktober 2018, gewijzigd 10 oktober 2019.

Reikwijdte en achtergrond

Deze richtlijn heeft betrekking op de begroting en de jaarverslaggeving van alle plaatselijke gemeenten van de PKN, diaconieën van de PKN en annexe stichtingen ongeacht hun balanstotaal, het totaal van de baten of het aantal werknemers.

In Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, artikel 2, lid 1, staat : *Kerkgenootschappen, alsmede hun zelfstandige onderdelen en lichamen waarin ze zijn verenigd, bezitten rechtspersoonlijkheid.* Lid 2 stelt onder meer : *Zij worden geregeerd door hun eigen statuut.*

Volgens artikel 1 van de Generale Regeling met betrekking tot vermogensrechtelijke aangelegenheden zijn gemeenten en diaconieën gehouden de modellen van het Generale College Behandeling Beheerszaken (hierna: GCBB) te volgen.

Op het plaatselijke niveau van de PKN zijn er minimaal twee rechtspersonen. De gemeente en de diaconie van de gemeente. De gemeente wordt beheerd door het College van Kerkrentmeesters. De diaconie wordt beheerd door het College van Diakenen.

In de jaarverslaggeving van de rechtspersoon moeten alle activiteiten en activa en passiva worden meegenomen. Bijvoorbeeld als er aparte bankrekeningen zijn voor commissies, dan moeten deze ook meegenomen worden. Hetzelfde geldt bij gemeenten met een Algemene Kerkenraad met wijkkerkenraden. De gelden van de wijken zijn een integraal onderdeel van de rechtspersoon en moeten worden verantwoord.

Qua governance is de (Algemene) Kerkenraad het hoogste orgaan van een gemeente. Het College van Kerkrentmeesters en het College van Diakenen doen verslag over het verslagjaar. De (Algemene) Kerkenraad stelt de verslagen vast. Deze verantwoordelijkheid van de Kerkenraad wordt duidelijk gemaakt door het tekenen van de verantwoordingsverklaring (zie FRIS bijlagen en verklaringen kerkenraad) door voorzitter en scriba van de (Algemene) Kerkenraad.

Aanleiding en rechtsgrond richtlijn

Met ingang van 1 mei 2018 is het GCBB in het leven geroepen. Het College kan richtlijnen geven en modellen voorschrijven voor jaarrekeningen van gemeenten en diaconieën en kerkelijke stichtingen. De richtlijn in dit document is vastgesteld in de vergadering van het GCBB van 30 oktober 2018 en geldt met ingang van het boekjaar 2019.

De achtergrond voor een dergelijke specifieke richtlijn is gelegen in de volgende argumenten:

- Het wordt op termijn mogelijk gemeenten te vergelijken en te voorzien van kerncijfers en andere informatie, teneinde het financiële beheer van de gemeenten / diaconieën beter te ondersteunen.
- Door het volgen van een richtlijn voor de verslaggeving van gemeenten en diaconieën wordt zeker gesteld dat de leden van de gemeenten volgens algemeen aanvaarde standaarden worden geïnformeerd over het reilen en zeilen van de gemeente.
- De richtlijn maakt het mogelijk het toezicht te verbeteren, hetgeen ook het financiële beheer van alle gemeenten / diaconieën ten goede komt, maar in het bijzonder die gemeenten die het moeilijk hebben om aan hun verplichtingen te voldoen. Bij deze gemeenten worden, bij het volgen van een duidelijke richtlijn, problemen eerder gesignaleerd en kunnen er vervolgens ook eerder maatregelen worden genomen.
- In het samenwerkingsconvenant ANBI dat is afgesloten met de Belastingdienst zijn afspraken gemaakt om het toezicht zodanig te organiseren dat we als PKN zelf effectief toezicht houden op het naleven van de ANBI wet- en regelgeving. Een richtlijn jaarverslaggeving is daar een essentieel onderdeel van.

Totstandkoming begroting en jaarrekening en het inleveren van deze stukken bij de Classicale Colleges voor de Behandeling van Beheerszaken (hierna: CCBB's)

Volgens ordinantie 11.7.1 dient een gemeente / diaconie de begroting en de jaarrekening tijdig in te leveren bij de CCBB's.

Deze richtlijn schrijft voor om dit digitaal te doen. U kunt daarvoor vanaf de begroting 2019 gebruik maken van het automatiseringssysteem FRIS (Financieel Rapportage en Informatie Systeem). Voor de begroting 2020 en de jaarrekening 2019 is het gebruik maken van het systeem FRIS verplicht. Deze richtlijn is verplicht met ingang van de jaarrekening van het verslagjaar 2019.

Het model begroting is voor de begroting 2019 aan te bevelen en vanaf het verslagjaar 2020 verplicht. Het model jaarrekening is verplicht met ingang van het verslagjaar 2019, maar het gebruik voor het boekjaar 2018 wordt aanbevolen. Het verslagjaar is gelijk aan het kalenderjaar. Gebroken boekjaren zijn niet toegestaan. De jaarrekening dient altijd te worden opgesteld na resultaatverdeling. De post Onverdeeld resultaat is derhalve niet toegestaan.

Commentaar op deze richtlijn

Deze richtlijn is zorgvuldig tot stand gekomen, maar het kan altijd zo zijn dat u in uw praktijk tegen zaken aan loopt die of niet in deze richtlijn zijn behandeld, of andere problemen geven. In dat geval ontvangt het GCBB graag uw commentaar en aanbevelingen. Deze zullen

dan behandeld worden in het GCBB en zo nodig leiden tot het aanpassen van de richtlijn voor het volgende verslagjaar. Ook nieuwe wetgeving kan leiden tot aanpassingen. Het GCBB streeft er naar deze wijzigingen steeds tijdig voor het nieuwe verslagjaar bekend te maken.

Deze richtlijn kan worden aangehaald als de Richtlijn Begroting en Jaarverslaggeving Protestantse Kerk Nederland.

A. Inhoud jaarverslaggeving

De jaarverslaggeving bestaat uit de volgende onderdelen:

A1 Bestuursverslag

- I. Algemene gegevens.
- II. Het verslag van het College of verslag van het Bestuur van de stichting.
- III. Verklaringen
 - Verklaring Kerkenraad jaarverslaggeving
 - Administratieve organisatie Kerkenraad.
 - Verklaring onafhankelijke deskundigen (als er geen sprake is van een externe accountant) of een beoordelingsverklaring van een externe accountant.

A2 De jaarrekening

- a. Balans.
- b. Staat van baten en lasten.
- c. Toelichting op de waarderingsgrondslagen.
- d. Toelichting op de balans.
- e. Niet in de balans opgenomen rechten, verplichtingen en regelingen.
- f. Toelichting op de staat van baten en lasten
- g. Gebeurtenissen na balansdatum.
- h. Indien van toepassing separate verantwoording van de begraafplaats.
 1. Balans
 2. Staat van baten en lasten
 3. Toelichting op de balans
 4. Niet in de balans opgenomen rechten, verplichtingen en regelingen
 5. Toelichting op de staat van baten en lasten
 6. Gebeurtenissen na balansdatum.

A3 Overige gegevens

Controle verklaring van een extern accountant.

B. Verwerking en waardering van posten in de jaarrekening

B.1 Criteria voor vermelding

Het is niet toegestaan om in de jaarrekening activa en passiva of baten en lasten tegen elkaar te laten weg vallen. Anders gezegd, salderen is niet toegestaan. Dit geldt dus ook voor de ontvangen gelden die worden doorgestort aan derden. Deze worden zowel bij de baten als bij de lasten vermeld.

Voor de balans geldt dat als een post groter is dan 5% van de balanstelling of groter is dan 10% van de rubriek waartoe hij behoort, er wordt aanbevolen de post afzonderlijk te vermelden. Voor de staat van baten en lasten gelden dezelfde percentages ten opzichte van het totaal van de lasten, respectievelijk de rubriek waartoe de post behoort.

B.2 Prijsgronddslagen

De verkrijgingsprijs van een actief is de prijs waartegen het is verworven. Dit is de inkoopprijs/verwervingsprijs inclusief de bijkomende kosten.

Onder actuele waarde wordt verstaan de waarde die is gebaseerd op actuele marktprijzen of de waarde die gebaseerd is op gegevens die op de datum van waardering geacht kunnen worden relevant te zijn voor de waarde. In deze richtlijn worden specifieke voorschriften gegeven op welke wijze de actuele waarde bepaald wordt.

In deze richtlijn wordt als prijsgrondslag altijd de verkrijgingsprijs gehanteerd tenzij voor specifieke posten expliciet een andere prijsgrondslag wordt voorgeschreven of is toegestaan.

Bij een aantal posten is voorgeschreven dat naast de verkrijgingsprijs, in de toelichting als aanvullende informatie, de actuele waarde wordt vermeld. Het College of het Bestuur kan altijd overwegen deze informatie in de toelichting te geven, ook al is het niet voorgeschreven.

B.3 Discontinuïteit en gerede twijfel van continuïteit

Bij de waardering van activa en passiva wordt uitgegaan van de veronderstelling dat de werkzaamheden van de gemeente, diaconie of stichting worden voortgezet. Zodra deze veronderstelling niet meer geldt moeten alle activa en passiva worden gewaardeerd op de realiseerbare waarde.

De realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde. De opbrengstwaarde is de meest voor de hand liggende waarde. De beste indicatie voor de opbrengstwaarde van een actief, is de prijs vastgesteld in een bindende verkoopovereenkomst. Als er geen verkoopovereenkomst is, dan is de opbrengstwaarde gelijk aan de marktprijs minus de kosten van het afstoten.

B.4 Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Volgens het hoofdstuk Eigen vermogen worden alle vermogensmutaties in de staat van baten en lasten verantwoord, tenzij op grond van deze richtlijn rechtstreeks in het eigen vermogen mag worden gemuteerd.

De gevolgen van transacties en andere gebeurtenissen worden verwerkt wanneer ze zich voordoen (en niet wanneer geldmiddelen worden ontvangen of betaald) en worden in de jaarrekening verwerkt in de periode waarop ze betrekking hebben. Dit wordt het toerekeningbeginsel genoemd.

De lasten worden toegerekend aan de periode waarin ook de bijbehorende baten worden verantwoord. Dit is het matching principe.

B.5 Stelselwijzigingen

Deze richtlijn schrijft in principe een stelsel voor. Bij invoering van deze richtlijn kan er echter sprake zijn van een stelselwijziging.

De vergelijkende cijfers van het voorafgaande boekjaar moeten worden aangepast aan de gewijzigde grondslag, waarbij de verschillen met de oorspronkelijke cijfers in de toelichting worden aangegeven.

De aanpassing van de vergelijkende cijfers houdt geen wijziging in van de jaarrekening van het voorafgaande boekjaar, maar geschiedt alleen ter wille van de vergelijkbaarheid. Indien er zich in de toekomst stelselwijzigingen voordoen, kunnen de vergelijkende cijfers in FRIS niet worden aangepast. Het is dan toegestaan om in de toelichting de effecten weer te geven. De reden van de stelselwijziging moet worden toegelicht.

B.6 Gebeurtenissen na balansdatum

Bij gebeurtenissen na balansdatum gaat het om gebeurtenissen die plaats vinden tussen de balansdatum en het moment van vaststellen van de jaarverslaggeving. Een dergelijke gebeurtenis moet vermeld worden in de toelichting als die gebeurtenis onontbeerlijk is voor het inzicht. Als de gemeente bijvoorbeeld een gebouw heeft verkocht in maart van het nieuwe boekjaar, dan dient dit feit onder het kopje 'gebeurtenissen na balansdatum' te worden vermeld.

B.7 Openbaarmaking

Zoals in de kerkorde voorgeschreven dient zowel de begroting als de jaarrekening ter inzage te liggen voor de leden. Daarnaast schrijven de ANBI richtlijnen voor kerkgenootschappen voor dat een verkorte staat van baten en lasten wordt gepubliceerd op de website van de gemeente. Deze verkorte staat moet voor 1 juli volgend op het verslagjaar op de website staan.

C. Jaarrekening

C.1 Materiele vaste activa

Materiele vaste activa zijn activa;

- a. die door het College/Bestuur worden aangehouden voor kerkelijke, dan wel diaconale doeleinden of voor verhuur aan anderen.
- b. waarvan men verwacht dat ze de uitoefening van de activiteiten van de rechtspersoon duurzaam (gedurende langer dan een jaar) dienen.

De boekwaarde is het bedrag waarvoor het actief op de balans is opgenomen.

Afschrijving is de systematische allocatie van de waardedaling van het actief over zijn economische levensduur. De gehanteerde afschrijvingspercentages worden vermeld in de toelichting op de balans.

De kostprijs is de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van een actief die wordt betaald, of de reële waarde van een andere vergoeding die wordt verstrekt ter verkrijging of vervanging van een actief. De waardering van het actief vindt plaats op basis van de kostprijs verminderd met cumulatieve afschrijvingen.

De periodieke afschrijvingskosten worden verwerkt in de staat van baten en lasten.

De kosten van groot onderhoud worden verwerkt via een onderhoudsvoorziening. De toevoeging aan de voorziening wordt bepaald aan de hand van het geschatte bedrag van het groot onderhoud, en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt. Deze dotatie wordt verantwoord als onderhoudskosten. De uitgaven aan onderhoud gaan ten laste van de onderhoudsvoorziening. Als de kosten voor groot onderhoud op het onderhoudsmoment uitgaan boven de boekwaarde van de voorziening, worden de meerkosten verwerkt in de staat van baten en lasten. Bij de bepaling van de dotatie groot onderhoud, wordt rekening gehouden met de ontvangen overheids subsidies (BRIM, SIM).

De verwerking van groot onderhoud moet voor alle soortgelijke activa op dezelfde wijze plaatsvinden.

C.1.1. Vastgoedbeleggingen

Een vastgoedbelegging is een onroerende zaak die wordt aangehouden of wordt ontwikkeld om huuropbrengsten of waarde stijging of beide, te realiseren en niet voor de activiteiten van de kerk.

De eerste waardering van een vastgoedbelegging geschiedt tegen verkrijgingsprijs, inclusief de transactiekosten.

Vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen hetzij actuele waarde, hetzij historische kosten. De gekozen waarderingswijze is voor alle vastgoedbeleggingen gelijk.

Indien wordt gekozen voor actuele waarde worden alle vastgoedbeleggingen tegen reële waarde gewaardeerd. De reële waarde in deze richtlijn is voor panden de WOZ waarde en voor gronden de fiscale waardering, zoals jaarlijks bekend gemaakt door de Belastingdienst (waardering van verpachte gronden in Box 3). Voor gronden die in erfpacht zijn gegeven moet voor de actuele waarde, het percentage worden genomen van de fiscale waarde van het erfpachtcontract met de langstlopende looptijd.

Winsten en verliezen die ontstaan door een wijziging in de reële waarde worden verwerkt in de staat van baten en lasten van de periode waarin de wijziging zich voordoet. Daarnaast moet ten laste van de resultaatbestemming een herwaarderingsreserve worden gevormd. Bij waardering op basis van actuele waarde vindt geen afschrijving plaats.

Van vastgoedbeleggingen die op basis van historische kosten worden gewaardeerd, dienen in de toelichting de actuele waarden zoals hiervoor gedefinieerd te worden vermeld.

C.1.2. Bijdragen fondsen en acties gemeente

Bij bepaalde investeringen in gebouwen of bijvoorbeeld het orgel, worden er vaak bijdragen ontvangen, dragen fondsen bij voor dat doel en worden er ook acties in de gemeente gehouden om de betreffende aanschaf, verbouwing of restauratie mogelijk te maken. Tot het moment van gereed komen van een dergelijke investering worden de ontvangen giften, opbrengsten uit acties via onderdeel B van de staat van baten en lasten, als incidentele baten verwerkt en in onderdeel C gemuteerd in een bestemmingsfonds (omdat de beperking is aangebracht door de externe gever). Bij het gereed komen van de investering wordt de extra last als extra afschrijving in onderdeel B verwerkt en wordt de vrijval van het bestemmingsfonds of -reserve in onderdeel C verwerkt. Zie voor de indeling van de staat van baten en lasten hoofdstuk D.1

C.1.3. Buiten gebruikstelling of desinvestering

Indien de materiele vaste activa buiten gebruik worden gesteld, worden de activa gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere opbrengstwaarde, of onder toepassing van een incidentele herwaardering, tegen hogere opbrengstwaarde, indien besloten is de materiële vaste activa te verkopen. De incidentele herwaardering wordt verwerkt in een herwaarderingsreserve. Bij een realisatie van de herwaardering wordt de waardevermindering als een afzonderlijke post in het onderdeel B van de staat van baten en lasten verwerkt (zie ook hoofdstuk D.1).

C.1.4. Toelichting

De waarderingsgrondslagen worden toegelicht. In de toelichting wordt bij de materiele vaste activa de WOZ waarde/ waarde grond en de verzekerde waarde vermeld.

C 2. Financiële vaste activa

Onder de financiële vaste activa vallen stichtingen waar de rechtspersoon de overwegende zeggenschap heeft en overige vorderingen die duurzaam worden aangehouden, zoals uitgegeven leningen.

De stichtingen waarin de rechtspersoon de overwegende zeggenschap heeft (meerderheid in het bestuur of zeggenschap via statutaire bepalingen) en annexe stichtingen worden in de toelichting vermeld met de naam, vestigingsplaats en doelstelling van de stichting. Indien de Kerkenraad de jaarrekening van een dergelijke stichting moet goedkeuren, wordt vermeld wanneer de laatst bekende jaarrekening is goedgekeurd.

Wanneer in een dergelijke stichting (overwegende zeggenschap van de gemeente) een begraafplaats is onder gebracht, moet de jaarrekening van deze stichting tegelijkertijd met de jaarrekening van de gemeente worden vastgesteld, en tegelijkertijd met de jaarrekening van de gemeente bij het CCBB worden ingezonden.

De overige financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Beleggingen, behalve vastgoedbeleggingen worden beschouwd als vlottende activa.

C 3. Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen en overlopende activa worden gewaardeerd op nominale waarde. Indien er bij vorderingen sprake is van een risico op de oninbaarheid, wordt er een voorziening voor oninbaarheid gevormd die in mindering komt op de post vorderingen.

C 4. Beleggingen

Effecten worden gewaardeerd tegen actuele waarde.

De resultaten van de op actuele waarde gewaardeerde effecten worden verwerkt in de staat van baten en lasten. Het hangt van het beleid van de gemeente of diaconie af of dit in onderdeel A of in onderdeel B wordt verantwoord. Zie verder hoofdstuk D.1.

In de toelichting op de balans worden het risicoprofiel en de duurzaamheidscriteria volgens het beleggingsstatuut vermeld.

C.5. Eigen Vermogen

De post Eigen vermogen is het overblijvend belang in de activa van een rechtspersoon na aftrek van al zijn vreemd vermogen. Anders gezegd, het eigen vermogen is het totaal van de activa minus de voorzieningen en de lange en kortlopende schulden.

Binnen het eigen vermogen wordt onderscheid gemaakt in de algemene reserves (inclusief eventuele wijkreserves), de herwaarderingsreserve, de bestemmingsreserves en de bestemmingsfondsen.

Bestemmingsreserve is het deel van het eigen vermogen dat wordt afgezonderd, omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven dan gezien de doelstelling van de rechtspersoon zou zijn toegestaan, waarbij deze beperking door het College is aangebracht.

Bestemmingsfonds is het deel van het vermogen dat wordt afgezonderd, omdat daaraan een beperktere bestedingsmogelijkheid is gegeven dan gezien de doelstelling van de rechtspersoon zou zijn toegestaan, waarbij deze beperking door derden is aangebracht.

Bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen zijn geen voorzieningen.

Dotaties en onttrekkingen aan bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen worden in deel C van de staat van baten en lasten verwerkt.

De omvang van de herwaarderingsreserve is gelijk aan het verschil tussen de boekwaarde op basis van actuele waarde en de boekwaarde zoals deze zou zijn geweest op basis van historische kosten.

C.6 Verplichtingen/schulden

Onder schulden wordt verstaan de per balansdatum bestaande en vaststaande verplichtingen van de rechtspersoon die gewoonlijk door betaling worden afgewikkeld. Is de overeengekomen betalingstermijn van een schuld meer dan een jaar, dan is er sprake van een langlopende schuld. De aflossingsverplichting van een langlopende schuld in het komende jaar wordt vermeld onder de kortlopende schulden.

Subsidieverplichtingen komen met name bij diaconieën voor. Van een subsidieverplichting is pas sprake, nadat een daartoe bevoegd orgaan een besluit ter zake heeft genomen en dit schriftelijk heeft kenbaar gemaakt aan de ontvanger van de subsidie of gift, zodanig dat er een in rechte afdwingbare verplichting ontstaat.

C.7 Voorzieningen

Onder een voorziening wordt verstaan een onderdeel van het vreemd vermogen waarvan de omvang en/of het moment van afwikkeling onzeker is, maar wel redelijkerwijs te schatten is.

Tevens wordt onder dit kopje de onderhoudsvoorziening zoals beschreven in punt C.1 vermeld.

Voor het vormen van een voorziening gelden strikte voorwaarden. Als er geen sprake is van een in rechte afdwingbare verplichting, is er sprake van een bestemmingsreserve en niet van een voorziening.

C.8. Niet uit de balans blijkende verplichtingen

Het gaat hier vooral om de meerjarige financiële verplichtingen, zoals de verplichtingen ten gevolge van erfpacht, huur, pacht, garantstellingen, leasing en toegezegde bijdragen aan derden. Deze verplichtingen moeten onder dit kopje in de toelichting worden vermeld.

D. Staat van baten en lasten.

D.1. Staat van baten en lasten model

De staat van baten en lasten bestaat uit vier onderdelen:

- A. Het onderdeel waar de operationele baten en lasten worden weergegeven resulterend in een saldo operationeel resultaat.
- B. Het onderdeel waar de incidentele en overige baten en lasten worden weergegeven.

Het totaal van A en B geeft het totale resultaat van een verslagjaar aan. Onderdeel C en D geven de bestemming van dit resultaat aan.

- C. Het onderdeel waar zowel de toevoegingen als onttrekkingen van herwaarderingsreserve, bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen worden weergegeven.
- D. Het uiteindelijke resultaat dat de mutatie in de vrije reserves weergeeft. Dit is de algemene reserve inclusief de wijkreserves.

In onderdeel A worden de operationele baten en lasten weergegeven van de kerkelijke en diaconale activiteiten. Dit zijn ook de baten en lasten die normaal gesproken begroot worden in de begroting van het College. Bij de afweging of iets tot de operationele baten en lasten behoort is ook het beleid van belang. Als het beleggingsbeleid er op gericht is dat de opbrengsten uit beleggingen nodig zijn voor de dekking van de operationele uitgaven, dan zullen de opbrengsten van beleggingen ook onderdeel uitmaken van de operationele baten. Indien het beleggingsbeleid veel meer is gericht op het in stand houden van het vermogen, ligt het meer voor de hand om de beleggingsresultaten te verantwoorden in onderdeel B.

Tot de operationele baten horen in ieder geval de baten van alle materiele vaste activa (niet zijnde vastgoedbeleggingen), de rentebaten van liquide middelen, de bijdrage levend geld en subsidies en bijdragen voor operationele lasten. Bij baten uit (vastgoed) beleggingen hangt het, zoals hierboven toegelicht, af van het beleggingsbeleid. Bij baten uit acties voor investeringen, subsidies en bijdragen aan investeringen ligt het voor de hand deze in onderdeel B te verantwoorden.

Bij de lasten zijn de lasten gebouwen, de dotatie groot onderhoud, de afschrijvingen, de lasten pastoraat, lasten kerkdiensten, verplichtingen andere organen, salarissen, lasten beheer en de rentelasten en bankkosten, in ieder geval onderdeel van de operationele lasten.

Dotaties en onttrekkingen aan bestemmingsreserves en -fondsen moeten altijd in onderdeel C worden verantwoord. Een eventuele dotatie of onttrekking van de herwaarderingsreserve wordt ook in onderdeel C verantwoord.

D.2 Opbrengsten uit erfenissen en legaten

De rechtspersoon verwerkt baten uit nalatenschappen in het boekjaar waarin de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. In ieder geval verwerkt de rechtspersoon voorlopige betalingen in de vorm van voorschotten in het boekjaar waarin ze worden verkregen als baten uit nalatenschappen. Baten uit nalatenschappen worden derhalve als baten verwerkt en niet rechtstreeks in het vermogen. Baten uit nalatenschappen worden verwerkt in onderdeel B.

De omvang van een bate uit nalatenschap kan betrouwbaar worden vastgesteld als op grond van het stadium waarin de afhandeling van de nalatenschap zich bevindt, een betrouwbare schatting van het te ontvangen bedrag kan worden gemaakt. Hiervan is in ieder geval sprake bij ontvangst van de akte van verdeling.

Bij de waardering van nalatenschappen houdt de rechtspersoon rekening met eventuele rechten van vruchtgebruik.

D.3 Toelichting op de staat van baten en lasten

Voor de meer gedetailleerde staat van baten en lasten geldt het model zoals opgenomen in FRIS.

Het verdient aanbeveling om in de toelichting de belangrijkste verschillen qua baten en lasten in vergelijking tot de begroting en de cijfers van het voorgaande boekjaar toe te lichten.

D.4 Begraafplaats

Vooraf veel kleinere dorpsgemeenten exploiteren een begraafplaats. De exploitatie van een begraafplaats is een niet-primaire kerkelijke activiteit. Het is niet toegestaan dat een begraafplaats de kerkelijke activiteiten financiert en vice versa. De financiële gegevens van de begraafplaats moeten zijn opgenomen in een separaat deel van de jaarrekening van de gemeente.

Indien de begraafplaats is ondergebracht in een aparte annexe stichting, dan gelden de bepalingen van dit hoofdstuk ook voor de jaarrekening van die stichting. Tevens geldt voor deze annexe stichting dezelfde controlebepaling als voor de gemeente. De jaarrekening van de annexe stichting moet tegelijkertijd met de jaarrekening van de gemeente vastgesteld worden. Dit zodat de Kerkenraad van de gemeente zich bewust is van de verplichtingen jegens de begraafplaats.

De balanspost Eigen vermogen van de begraafplaats geeft het vermogen aan ontstaan uit de exploitatie van de begraafplaats. De activa en passiva die samenhangen met de begraafplaats worden separaat vermeld en toegelicht.

Als sluitpost van deze activa en passiva wordt een rekening courant positie met de balans van de gemeente vermeld en toegelicht.

Bij een aantal specifieke posten geldt het volgende:

Vooruit ontvangen gelden (zoals onderhoudsbijdragen) worden als langlopende schuld in de jaarrekening gepresenteerd. Jaarlijks dient een deel vrij te vallen ten gunste van de staat van baten en lasten van de begraafplaats.

Het resultaat van de begraafplaats bestaat uit het saldo van baten en lasten.

De baten bestaan uit:

- verkoop grafrechten
- onderhoudsbijdrage
- overige baten.

De baten grafrechten en de bate onderhoudsbijdrage is het jaarbedrag dat vrijvalt uit de post vooruit ontvangen grafrechten en onderhoudsbijdrage.

De lasten bestaan uit:

- onderhoud begraafplaats
- afschrijving begraafplaats
- kosten grafdelver
- overige lasten.

Het reguliere jaarlijkse onderhoud komt direct in de lasten. Voor zover er sprake is van groot onderhoud, moet de voorziening groot onderhoud van de begraafplaats op dezelfde wijze worden bepaald als is voorgeschreven in C.7 van deze richtlijn. Het is niet toegestaan om zondermeer aan te nemen dat het vooruit ontvangen bedrag voor onderhoud gelijk is aan de onderhoudsverplichting.

De jaarrekening van een gemeente met een begraafplaats heeft twee balansen en twee staten van baten en lasten. In het kader van ANBI moet een verkorte staat van baten en lasten op de website worden geplaatst. Aanbevolen wordt om beide staten van baten en lasten op de website te plaatsen.

Gemeenten met een begraafplaats waar het totaal aantal begrafenissen per jaar kleiner is dan 6, mogen volstaan met het toelichten van de balansposten Eigen vermogen van de begraafplaats, Vooruit ontvangen gelden en de Voorziening groot onderhoud begraafplaats in de toelichting van de jaarrekening van de gemeente. Het saldo baten en lasten van de begraafplaats wordt dan gesaldeerd vermeld in onderdeel B van de staat van baten en lasten.

E. Bestuursverslag en controleverslag

E.1 Verslag van het College/Bestuur van de annexe stichting

Het college van kerkrentmeesters van de gemeente of de diaconie of het bestuur van de annexe stichting moet verslag doen over de financiële gang van zaken van het afgelopen jaar. Indien dit verslag ontbreekt wordt onvoldoende inzicht gegeven in de gang van zaken.

Zij vergelijkt hierbij op hoofdlijnen de begrote cijfers met de werkelijke cijfers ten aanzien van onderdeel A van de staat van baten en lasten, en licht de reden van grote afwijkingen toe. Ten aanzien van onderdeel B worden de incidentele baten en lasten toegelicht. Met betrekking tot onderdeel C worden zowel de dotaties als de onttrekkingen van de bestemmingsreserves en bestemmingsfondsen toegelicht. Daarbij wordt ook kort het beleid achter de mutaties uiteengezet en worden grote afwijkingen tussen geplande onttrekkingen en werkelijke onttrekkingen toegelicht.

Het College stelt het verslag op. De Kerkenraad stelt het verslag alsmede de jaarrekening vast en neemt middels de verklaring de verantwoordelijkheid van de jaarverslaggeving over van de Colleges (zie FRIS bijlage en verklaringen). De verklaring bevat ook een tweede deel, de zogenaamde verklaring administratieve organisatie. Met deze verklaring geeft de Kerkenraad aan dat de administratieve organisatie op het punt van functiescheiding, belangrijke processen en regelingen op orde is. Een goede administratieve organisatie is van belang om goed financieel beheer te voeren, maar is ook van belang om eventuele fraude te voorkomen. Deze verklaring geeft aan dat de Kerkenraad de verantwoordelijkheid neemt om de administratieve organisatie op orde te hebben. De controle door de externe RA/AA of de twee financieel deskundigen omvat ook de juistheid van de verklaring inzake de administratieve organisatie.

In het bestuursverslag wordt ook kort het financieel beleid toegelicht. Hierbij wordt aandacht besteed aan de omvang van het vermogen en de relatie tussen dit vermogen en de operationele baten en lasten.

In de toekomstparagraaf schetst het College belangrijke beleidspunten die van belang zijn voor de toekomst van de gemeente/diaconie.

E.2 Controleverslag

Onder de overige gegevens wordt ook het verslag van de externe accountant vermeld als dit een controleverklaring is. Indien er sprake is van het verslag van twee onafhankelijke financieel deskundigen of verklaringen van derden niet zijnde een certificerend accountant, wordt dit verslag opgenomen onder de algemene gegevens samen met de verklaringen van de Kerkenraad. Zie voor het controleverslag van twee onafhankelijke deskundigen FRIS

bijlagen en verklaringen. Dit verslag dient samen met de jaarverslaggeving te worden ingediend bij het CCBB.

Vastgesteld in de vergadering van het GCBB d.d. 30 oktober 2018.